

Utlåtande 2012: RVIII (Dnr 328-298/2011)

Nytt operahus till Stockholms ytterstadsområden
Motion (2011:1) av Malte Sigemalm (S)

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

Motion (2011:1) av Malte Sigemalm (S) om ”Nytt operahus till Stockholms ytterstadsområden” anses besvarad med hänvisning till vad som anförts i detta utlåtande.

Föredragande borgarrådet Madeleine Sjöstedt anför följande.

Ärendet

Malte Sigemalm (S) tar i motion (2011:1) upp frågan om den geografiska placeringen av ett nytt operahus i Stockholm i något av stadens ytterstadsområden. Motionären föreslår att Stockholms kommunfullmäktige beslutar att placeringen av ett nytt operahus inte låses till en placering i innerstaden. Motionären menar vidare att ur ett strikt befolkningsunderlagsperspektiv så borde ett nytt operahus kunna placeras utanför tullarna, något som också skulle stärka ytterstaden.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, exploateringsnämnden, kultur- och byggnadsnämnden samt till stadsdelsnämnderna Rinkeby-Kista, Älvsjö och Skärholmen.

Stadsledningskontoret konstaterar att ett nytt operahus är en statlig angelägenhet och att det därför är staten som bör ta initiativ till överläggningar om var ett eventuellt nytt operahus ska placeras.

Exploateringsnämnden konstaterar att det under senare år pågått en diskussion om både renoveringsbehoven för Kungliga Operan och behovet av ett eventuellt nytt operahus. Operan är en statlig institution och eventuella initiativ till överläggningar med Stockholms stad om en lokalisering av en ny operabyggnad bör enligt nämndens uppfattning och i enlighet med rekommendationen i den utredning som 2007 gjordes på regeringens uppdrag, komma från statligt håll.

Kulturnämnden ser inte i detta läge att det finns underlag att förorda eller utesluta innerstad eller ytterstad som lämplig geografisk placering av ett nytt operahus utan föreslår att staden fortsätter att aktivt delta i samtal med staten kring inriktning och målsättning för att på så sätt bidra till utvecklingen av ett nytt operahus – eller scenkonsthus som kommer att upplevas som angeläget av stockholmarna.

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd är positiv till en placering av ett Operahus i Järva.

Älvsjö stadsdelsnämnd håller inte med motionären om att det nya operahuset förläggs till något område i ytterstaden utan anser att huset bör vara beläget i Stockholms innerstad gärna med sjökontakt och med ett slags operatörg kring huset. Goda kommunikationer är också en förutsättning.

Skärholmens stadsdelsnämnd lämnade remissen utan eget ställningstagande.

Mina synpunkter

Det nuvarande Operahuset, som byggdes 1898 är en fantastisk byggnad, men operakonsten har utvecklats och byggnaden möter inte längre de krav som ställs. Huset är vackert och var av högsta kvalitet när det byggdes, motsvarade den tidens högst ställda krav och standarder, men det är en alltför trång kostym för de konstnärliga ambitioner som finns inom operakonsten och scenkonsten idag. En ny byggnad skulle ge helt nya möjligheter att förverkliga spännande genreöverskridande scenkonst, ta emot större publik och ta emot gästspel. I ett nytt Operahus skulle även Operahögskolan kunna flytta in. Det nya operahuset måste vara en flexibel byggnad, som kan ta emot olika typer av föreställningar med olika stor publik, men frågan om en ny nationalscen för opera är i första hand en statlig angelägenhet.

Var ett eventuellt framtida operahus ska placeras är en fråga som kan diskuteras, men jag anser att det är allt för tidigt att fastslå någon bättre eller säm-

re geografisk plats - vilket även betyder att det i dagsläget inte heller är läge att utesluta någon del av staden.

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. Motion (2011:1) av Malte Sigemalm (S) om nytt operahus till Stockholms ytterstadsområden

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Särskilt uttalande gjordes av borgarrådet *Daniel Helldén* (MP) enligt följande.

Var ett eventuellt nytt operahus geografiskt ska lokaliseras är för tidigt att fastslå. I det fallet det blir aktuellt med ett nytt operahus är det Miljöpartiets förhoppning att det ska ligga i Stockholm och att staten bjuder in staden till dialog om möjlig lokalisering. Det är viktigt att så många stockholmare som möjligt får vara med och bestämma var ett nytt operahus ska lokaliseras och hur ett nytt operahus gestaltas. Miljöpartiet stödjer ambitionen att stärka kulturen i ytterstadsområdena men anser att det konkreta utbudet av funktioner bör bestämmas av de boende, de lokala fastighetsägarna och de lokala handlarna.

Dagens operahus från 1898 är en fantastisk byggnad. Ett eventuellt nytt operahus bör dock inte bara vara en ikonbyggnad avsedd för endast ett begränsat kulturutbud. Miljöpartiet anser att ett eventuellt nytt operahus ska vara mångfunktionellt, spännande och uppmana till nyfikenhet. Det nya operahuset i Oslo är en fantastisk skapelse och ett ypperligt exempel på en byggnad som lyckas utmana och utveckla hur kulturella mötesplatser kan utformas.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

Motion (2011:1) av Malte Sigemalm (S) om ”Nytt operahus till Stockholms ytterstadsområden” anses besvarad med hänvisning till vad som anförts i detta utlåtande.

Stockholm den

På kommunstyrelsens vägnar:
STEN NORDIN

Madeleine Sjöstedt

Ylva Tengblad

ÄRENDET

Malte Sigemalm (S) har i en motion (2011:1) föreslagit att den borgerliga alliansen bör föreslå platser och områden i ytterstaden för uppförande av ett nytt operahus. På så vis skulle ytterstaden stärkas. Det som behövs, enligt motionären, är verksamheter i ytterstaden som sätter en aktuell stadsdel på kartan. Rent befolkningsmässigt, räknat på en befolkning över 20 års ålder, så är innerstadens befolkning ungefär lika stor som i söderort och lite lägre än i västerort. Ur ett strikt befolkningsunderlagsperspektiv så borde ett nytt operahus kunna placeras utanför tullarna.

Malte Sigemalm (S) föreslår i sin motion att Stockholms kommunfullmäktige beslutar att placeringen av ett nytt operahus inte låses till en placering i innerstaden.

BEREDNING

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, exploateringsnämnden, kultur- och byggnadsnämnden samt till stadsdelsnämnderna Rinkeby-Kista, Älvsjö och Skärholmen.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 13 juni 2011 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret konstaterar att ett nytt operahus är en statlig angelägenhet och att det därför är staten som bör ta initiativ till överläggningar om var ett eventuellt nytt operahus ska placeras.

Det finns emellertid vad stadsledningskontoret känner till inte något beslut om att bygga något nytt operahus. Vid val av placering av ett eventuellt nytt operahus bör förutom platsens lämplighet ur ekonomisk och estetisk synvinkel även beaktas lämpligheten ur tillgänglighetssynpunkt.

Exploateringsnämnden

Exploateringsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 14 april 2011 att som svar på remissen överlämna och åberopa förvaltningens tjänsteutlåtande.

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande daterat den 14 mars 2011 har i huvudsak följande lydelse.

Exploateringskontoret konstaterar att det under senare år pågått en diskussion om både renoveringsbehoven för Kungliga Operan och behovet av ett eventuellt nytt operahus. I olika sammanhang har olika platser föreslagits. Det finns många platser i Stockholm som är tänkbara, men det finns såvitt exploateringskontoret känner till i dagsläget inga närmare förutsättningar för att enligt den remitterade motionen ta ställning till eller ens börja överväga var en eventuell ny operabyggnad bör placeras. Operan är en statlig institution och eventuella initiativ till överläggningar med Stockholms stad om en lokalisering av en ny operabyggnad bör enligt kontorets uppfattning och i enlighet med rekommendationen i den utredning som 2007 gjordes på regeringens uppdrag, komma från statligt håll.

Kulturnämnden

Kulturnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 20 maj 2011 att som svar på remissen överlämna och återropa förvaltningens tjänsteutlåtande.

Kulturförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 26 april 2011 har i huvudsak följande lydelse.

Ett nytt operahus är en nationell angelägenhet och ytterst ett beslut för staten, Kulturdepartementet och Kungliga Operan. I det fallet det blir aktuellt med ett nytt hus är det förvaltningens förhoppning att man från statens sida anser att det ska ligga i Stockholm och i det sammanhanget bjuder in staden till dialog och samverkan.

Var ett eventuellt framtida operahus ska placeras är en fråga som kan diskuteras men det är allt för tidigt att fastslå någon bättre eller sämre geografisk plats vilket även betyder att det i dagsläget inte heller är läge att utesluta någon del av staden.

Inriktningen och målsättningen för ett nytt operahus måste vara det som i första hand anger vilken placering som är bäst lämpad för att tillgodose verksamhetens syfte och ambitioner. Ett uppdrag med primärt internationellt fokus är att förvänta vilket med stor sannolikhet bidrar till att den lokala kopplingen till det fysiska närområdet kommer i andra hand. Storleken på huset kommer också att vara avgörande för vilken plats som kan lämpa sig bäst. Ytterligare en viktig aspekt att ta hänsyn till är hur en framtida opera ska vara så tillgänglig som möjligt.

Förvaltningen ser inte i detta läge att det finns underlag att förorda eller utesluta innerstad eller ytterstad som lämplig geografisk placering av ett nytt operahus utan föreslår att staden fortsätter att aktivt delta i samtal med staten kring inriktning och målsättning för att på så sätt bidra till utvecklingen av ett nytt operahus – eller scenkonsthus som kommer att upplevas som angeläget av stockholmarna.

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 19 april 2011 att som svar på remissen överlämna och åberopa stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande.

Reservation anfördes av Jacob Dencker m.fl. (MP), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av ordförande Bo Sundin m.fl. (M), Burhan Yildiz m.fl. (FP), vice ordföranden Mia Päärini m.fl. (S) samt ledamoten Gunilla Bhur m.fl. (V), *bilaga 1*.

Rinkeby-Kista stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 7 april 2011 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen skulle välkomna att staden genom sitt markinnehav och sin stadsplanering bidrar till att en stor statlig kulturinstitution förläggs i ytterstaden, gärna inom Rinkeby-Kista stadsdelsområde. Förvaltningen får dock konstatera att staden inte äger frågan om Kungliga Operans lokalisering. Operan är en statlig kulturinstitution som vid sidan av biljettintäkter finansieras med statliga skattemedel. Kungliga Operan har ett nationellt uppdrag vad avser operakonsten och klassisk balett. Operan riktar sig till en publik som även finns långt utanför stadens och regionens gränser. Det kan samtidigt konstateras att stadsdelarna runt Järvafältet med 60 snart 70 tusen invånare fortfarande helt saknar en mindre scen och salong som kan användas av gästande professionella teater-, dans- och musikgrupper. Närmaste sådana finns i Solna och Sundbyberg.

Skärholmens stadsdelsnämnd

Skärholmens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 19 maj 2011 att lämna remissen utan eget ställningstagande.

Reservation anfördes av minoriteten (S), (V), (MP) genom vice ordföranden Robert Lagergren (S), *bilaga 1*.

Skärholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 18 april 2011 har i huvudsak följande lydelse.

Operaverksamhet är för närvarande inte ett kommunalt uppdrag. Den operaverksamhet som motionären avser är av riksintresse. Inte enbart en fråga för Stockholms stad eller Stockholmsregionen. Förvaltningen tycker att motionärens bakomliggande intention är god, dvs. att även ytterområden skall kunna hysa denna typ av verksamhet. Dock finns det praktiskt små möjligheter att tillskapa en markanvisning som skulle kunna ha denna typ av verksamhet i de centrumområden som finns i stadsdelen. En centrumnära placering är troligen nödvändig med tanke på det stora antalet besökare som skulle komma. Likaså skulle behovet av parkeringsplatser starkt försvåra en sådan etablering. Förvaltningens förslag till beslut är att lämna remissen utan eget ställningstagande.

Älvsjö stadsdelsnämnd

Älvsjö stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 19 april 2011 att som svar på remissen överlämna följande yttrande som svar på remissen.

Vi håller med motionären om att det gamla operahuset bör ersättas med ett nytt operahus med flera scener.

Vi håller inte med motionären om att det nya operahuset förläggs till något område i ytterstaden utan anser att huset bör vara beläget i Stockholms innerstad gärna med sjökontakt och med ett slags operatörg kring huset. Goda kommunikationer är också en förutsättning.

Vi tror att om Stockholms stad, Stockholms läns landsting och näringslivet bidrar till finansieringen kan detta påskynda Statens åtagande att skapa ett nytt operahus.

Den genomsnittlige besökaren på operan är en högutbildad kvinna + 55. Av detta framstår det som angeläget att opera och balettkonsten breddas genom att lämpliga mindre produktioner förläggs till ytterstaden gärna i skolor och andra lokaler. Inget hinder finns att operan liksom Metropolitan opera sänder ut sina föreställningar på storduk, något som är mycket populärt.

Reservation anfördes av ledamoten Majvi Andersson m.fl. (S), *bilaga 1*.

Reservation anfördes av vice ordföranden Viktor Morawski (MP) och ledamoten Sebastian Wiklund (V), *bilaga 1*.

Älvsjö stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 24 mars 2011 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen menar att en kartläggning med fördel kan göras av om ett eventuellt nytt operahus kan placeras i ytterstaden. Tillgängligheten med kollektiva färdmedel bör då särskilt beaktas.

RESERVATIONER M.M.

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av ledamoten Jacob Dencker m.fl. (MP) till förmån för sitt eget förslag till beslut enligt följande.

Förslag till beslut

att avslå förvaltningens förslag till beslut
att till kommunstyrelsen lämna in följande yttrande som Rinkeby-Kista stadsdelsnämnds yttrande
att därutöver anföra

Vi stöder ambitionen att stärka kulturen i ytterstadsområden, men anser inte att det görs bäst med ett operahus. Vi vill i stället se ett högkvalitativt kulturhus i Rinkeby, med utrymme både för den sorts ”finkultur” Sigemalm förespråkar och mer folkliga aktiviteter, med utrymme både för amatörverksamhet och professionella uppträdanden och framför allt som arena för den mångfald av etniskt förankrad kulturliv som kännetecknar området.

Det krävs ett helhetsgrepp för kulturen i Järvaområdet, så att större och mindre centra för föreningar och kulturaktiviteter kan etableras, detta motverkar segregationen och utanförskapet bland den stora mångfald av etniska grupper som bor på Järva. Kultur och föreningar i alla stadsdelens centra måste få sina behov tillgodosedda och vi vill se att Rinkeby får ett större kulturhus med permanent teaterscen och -ensemble, som en samlingspunkt för hela Järvaområdet, dvs även Spånga-Tensta. Detta skulle också delvis kompensera Rinkeby för det bortfall, av arbetstillfällen och kunder för de lokala affärs- och restaurangidkarna i området.

Vi bejakar också det förslag på ett kulturhus i Husby som Stockholms stad lägger fram i utredningen kring omdaning av Husby.

Vi anser att SDN bör se över möjligheterna att rusta upp och anställa kompetent personal i Rinkeby Folkets Hus, så att den befintliga byggnadens lokaler kan utnyttjas. Alternativet är att man gör en satsning på ett nybygge, med modern arkitektonisk utformning, som ändå kan smälta in i den nuvarande bebyggelsen.

Av de miljarder som satsas på vägbyggande och bilismens framkomlighet förbi Rinkeby bör något avsättas även för kulturlivet.

Särskilt uttalande gjordes av ordförande Bo Sundin m.fl. (M), Burhan Yildiz m.fl. (FP), vice ordföranden Mia Päärini m.fl. (S) samt ledamoten Gunilla Bhur m.fl. (V) enligt följande.

En ny opera – och mera samhällsnyttig.

Att Kungliga Operan i Stockholm är trångbodd och behöver en ersättning visste vi redan för mer än femton år sedan. Därför föreslår vi att ett nytt operahus placeras i Järva-området. Vårt tydliga argument om att en kulturgärning för de boende i norr

Storstockholm och för den klassiska musiken samtidigt kunde göras i form av någon form av ”El Sistema”-anknytning till de ganska kultursvaga bostadsområdena kring Järvafältet var ett viktigt extra värde. De goda kommunikationerna och närheten till Arlanda kunde innebära extra plusvärden och förenkla en del för gästspel av olika slag.

Nu har frågan om en nybyggnad åter blivit aktuell, men fortfarande präglas förslagen av en tankemässig låsning till Stockholms centrum och så behöver det kanske inte vara. En stor operascen skulle kunna tillkomma på Järvafältet i stället, helst i Husby, Akalla, Tensta eller Rinkeby. Byggnaden kunde således planeras delvis under jord och få en intressant arkitektonisk utformning i en omgivning med goda kommunikationer och gott om plats för tillresande besökare. En arkitekttävling borde utlysas och vid utformningen kunde det också planeras för goda utrymmen för ungdomsorkestrar av ”El Sistema”- karaktär. Ett sådant operahus skulle kunna bli en tillgång för Stockholm och vårt kulturliv, men också placera Stockholm på den kulturella kartan på ett helt annat sätt – kanske som Sydney eller som Köpenhamn? Och samtidigt kunde den bli till ett verktyg i att ge ungdomar en bättre tillvaro genom en introduktion till den klassiska musikens värld.

Och kommunikationerna till området håller redan på att byggas ut ytterligare och inte minst ”Förbifart Stockholm” kunde samtidigt få en kulturanknytning. Dessutom behöver man då se till att det finns lokaler i anknytning till operan där man kan driva restauranger, caféer och liknande, vilket även det skulle vara ett lyft för stadsdelar som Husby, Akalla, Rinkeby eller Tensta.

Bredvid Ericsson, IBM, Nokia, Apple flyttar in MTV, Google, Yahoo, SONY, Yamaha och de stora musikproducenter och utgör ett kluster i musik, en av Sveriges största exportframgångar. Kungliga Musikhögskolan har gjort en fantastisk grundarbete för att utveckla områdets möjligheter och talanger. Nu ger frukter: antalet musikstudio och reprosalar bara växer.

En vision om att nya Operan öppnas i Järva-området. Världens tenorer och sopraner sjunger för bland annat blivande nobelpristagarna. Ericsson och andra kända varumärken turas om sponsring av operahuset. Kungliga Musikhögskolan öppnar en *musikfakultet* i Järva-området med inriktning på världens musik.

Skärholmens stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Robert Lagergren m.fl. (S) med stöd av (V) samt (MP) enligt följande.

Förslag till beslut

Att Skärholmens stadsdel ser positivt på att utreda möjligheten att förlägga ett operahus i området.

Omedelbar justering.

Att därutöver anföra nedanstående.

Skärholmen och därmed sydvästra ytterstaden bör ha mer att erbjuda Stockholms stads och Sveriges invånare än ett stort köpcentrum, torghandel och kyrkor.

Vi håller fullt med motionärens idé om att förlägga ett operahus i ytterstaden och helst i vår omgivning. Vi behöver satsa även på annan kultur än puckelbollplaner och konstgräs. Exempelvis kultur som kan innebära att det skapas arbetstillfällen och investeringsintressen i vår stadsdel.

Ett operahus i vårt område skulle innebära en större attraktion till att bo, vistas och arbeta i stadsdelen. Det skulle öppna upp möjligheter till att bygga flera bostäder, kanske till och med hotell för att ta emot besökande turister.

Detta projekt skulle med stor sannolikhet främja restaurangbranschen och även detalj- och partihandeln i vårt område. Skärholmen skulle få en egen identitet och inte bara förknippas till att vara granne till Kungens kurva samt ett centrum med butiker. Turisternas och invånarnas valmöjlighet att ta del av natur, kultur och shopping skulle öka i vår stadsdel. Vilket i sin tur leder till flera arbetstillfällen.

Operahus är förvisso inte ett kommunalt uppdrag men det skulle vara bra att få en statlig verksamhet till vårt område. Det skulle öppna upp möjligheter för vår stadsdel att möta invånarnas behov och intressen.

Älvsjö stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av ledamoten Majvi Andersson m.fl. (S) enligt följande.

Att nämnden skulle bifalla motionen.

Reservation anfördes av vice ordföranden Viktor Morawski (MP) och ledamoten Sebastian Wiklund (V), *bilaga 1*.

Att nämnden skulle besluta enligt förvaltningens förslag.

KOMMUNFULLMÄKTIGE

Motioner

2011:1

2011:1 **Motion av Malte Sigemalm (S) om nytt operahus till Stockholms ytterstadsområden**
Dnr 328-298/2011

Operahuset i Stockholm är gammalt och nedslitet som inte uppfyller dagens krav på en modern fungerande fastighet.

De önskemål som framförts om ett nytt operahus i Stockholm är helt befo-gat. I många städer är ett Operahus en fantastisk skapelse ur arkitektonisk syn-vinkel. Stockholms Operahus är utifrån sett även det en ståtlig byggnad.

Men tyvärr är det så i Stockholm att mycket av det ”fina” kulturlivet är förlagt till innerstaden och har så varit sedan många år tillbaka. De diskussio-ner som idag förs är att ett eventuellt nytt Operahus planeras inom tullarna.

Ser man befolkningsmässigt så är innerstadens befolkningstal ungefär lika stort som Söderort, lite lägre befolkningstal i Västerort, då räknat på befolk-ning från 20 års ålder och uppåt. Så ur ett strikt befolkningstal borde ett nytt Operahus kunna planeras utanför tullarna.

Menar man från styrande borgerliga alliansen något med talet om att stärka ytterstaden borde man nu ta ett radikalt grepp och föreslå platser och områden i ytterstaden för uppförande av ett nytt Operahus.

I många ytterstadsområden skulle det stärka en hel stadsdel om man fick en nyetablering av verksamheten just till denna stadsdel.

Det som behövs i en del stadsdelar framförallt i ytterstaden är verksamheter som sätter just en aktuell stadsdel på kartan.

Ytterstaden skulle stärkas.

Det kan inte vara en självklarhet att ett nytt operahus ska byggas inom tul-larna.

Nu har vi möjligheten att lyfta ytterstaden och sätta en tilltänkt stadsdel på kartan. Det vore förödande och mycket konservativt att ånyo ta fram planer för nybebyggelse inom tullarna.

Ska Stockholms segregation brytas måste man vara framsynt och se Stockholm som en helhet inte bara för ett kulturliv innanför tullavsnittet.

Jag hemställer

att Stockholms kommunfullmäktige beslutar att placeringen av ett nytt operahus inte låses till en placering i innerstaden.

Stockholm den 7 februari 2011

Malte Sigemalm